

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “การรู้เท่าทันสื่อสังคมเรื่องเพศของนักเรียนนักศึกษาสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์” มีแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้เป็นกรอบในการวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีการรู้เท่าทันสื่อ
2. แนวคิดเกี่ยวกับสื่อใหม่
3. แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรม的开รับและใช้สื่อสังคม
4. แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการและความต้องการของวัยรุ่น
5. แนวคิดเกี่ยวกับความแตกต่างของลักษณะทางประชากร
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. แนวคิดและทฤษฎีการรู้เท่าทันสื่อ

แนวคิดการรู้เท่าทันสื่อเกิดขึ้นจากพื้นฐานความเชื่อที่ว่า สื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อผู้รับสารทางใดทางหนึ่ง ในปัจจุบันเงื่อนไขของสังคมบริโภคนิยม ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้สื่อมีส่วนในการกำหนดความคิด เจตนา นัยยะ และการใช้ชีวิต การรู้เท่าทันสื่อจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะช่วยให้บุคคลมีเครื่องมือในการป้องกันการตกเป็น “เหยื่อ” ในกระบวนการสื่อสารองค์กร UNESCO ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญและระบุไว้เป็นแนวคิดหลักในยุทธศาสตร์การดำเนินการด้านการสื่อสารมวลชนภายใต้กรอบแนวคิด เรื่อง การส่งเสริมเสรีภาพในการแสดงออกและการสร้างเสริมสมรรถภาพในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและความรู้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม (พรทิพย์ เย็นจะบก, 2552) จากการที่องค์กร UNESCO ได้ระบุแนวคิดการรู้เท่าทันสื่อเป็นแนวคิดหนึ่งในยุทธศาสตร์ส่งผลให้หลายประเทศได้ตระหนักถึงความสำคัญและได้นำแนวคิดนี้ไปเผยแพร่และพัฒนาองค์ความรู้ด้านวิชาการ การรู้เท่าทันสื่อเป็นคำศัพท์ด้านการสื่อสารมวลชนซึ่งถูกใช้ครั้งแรกในประเทศแคนาดาและใช้อย่างแพร่หลายในประเทศสหรัฐอเมริกา บางประเทศในยุโรป ญี่ปุ่น รวมถึงประเทศไทยส่วนในประเทศไทยใช้ศัพท์คำว่า “Media study” หรือ “media education” ที่ถูกใช้ทั้งในประเทศไทยและฝรั่งเศสซึ่งหมายถึงการรู้เท่าทันสื่อเช่นเดียวกัน

คำนิยามของ “การรู้เท่าทันสื่อ” มีนักวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศรวมทั้งองค์กรต่าง ๆ ได้ให้ไว้ อาทิ การรู้เท่าทันสื่อว่าเป็นมุมมองจากการที่บุคคลเปิดรับสื่อและตีความหมายของเนื้อหาสื่อตามที่ได้เปิดรับด้วยความตระหนักถึงผลกระทบของสื่อและมีสติในการเปิดรับ โดยวัตถุประสงค์ของการรู้เท่าทันสื่อ คือ การเสริมสร้างพลังอำนาจของบุคคลเพื่อให้บุคคลควบคุมสื่อไม่ตกอยู่ภายใต้การครอบงำของสื่อ (Potter, 2005 อ้างถึงใน บุษพา เมฆศรีทองคำ, 2552)

การรู้เท่าทันสื่อ คือ “ความสามารถในการเข้าถึง วิเคราะห์ ประเมิน และผลิตสื่อได้ในหลากหลายรูปแบบ” (Center for Media Literacy, 2008) การรู้เท่าทันสื่อ เป็นความสามารถที่จะเลือกและวิเคราะห์สารจากสื่อต่าง ๆ ซึ่งเป็นความสามารถในการตั้งคำถามได้อย่างเหมาะสมว่ามีอะไรอยู่ในสารนั้น และอะไรอยู่เบื้องหลังในการผลิตสื่อ อันได้แก่ วัตถุประสงค์ เงินทุนค่านิยม และเจ้าของ เพื่อให้รู้ว่าปัจจัยเหล่านี้มีอิทธิพลต่อเนื้อหาอย่างไร (Tallim, 2005 อ้างถึงใน บุษพา เมฆศรีทองคำ, 2552) การรู้เท่าทันสื่อ คือ การมีทักษะ “การรู้เท่าทันสื่ออย่างรู้ตัว” การที่บุคคลจะรับสื่ออย่างตื่นตัวนั้น ต้องมีความสามารถตีความ วิเคราะห์ แยกแยะเนื้อหาสาระของสื่อ และสามารถตอบโต้กับมันได้อย่างมีสติและรู้ตัว ตลอดจนสามารถตั้งคำถามว่าสื่อถูกสร้างขึ้นอย่างไร ใครเป็นเจ้าของสื่อ ใครผลิต และผลิตภายใต้ข้อจำกัดใด ควรเชื่อหรือไม่ หรือมีค่านิยมอะไรแฝงมากับสื่อ นั้น พวกที่ผลิตหวังผลอะไรจากเรา ทักษะการใช้สื่ออย่างตื่นตัวนั้น ผู้รับสารจะต้องแสวงหาข้อมูลเพิ่มเติมเข้าถึงข้อมูล ข่าวดสาร เข้าถึงสื่อที่หลากหลายและมีคุณภาพและสามารถใช้ประโยชน์จากสื่อ โดยมีส่วนร่วมที่จะพัฒนาสื่อต่าง ๆ ให้ดีขึ้น เช่น การท้วงติงหรือร้องเรียนเมื่อพบสื่อที่ไม่เหมาะสม เรียกร้องสิทธิในฐานะผู้บริโภคสื่อ ฯลฯ (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกากระจายเสียงกิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ, 2556)

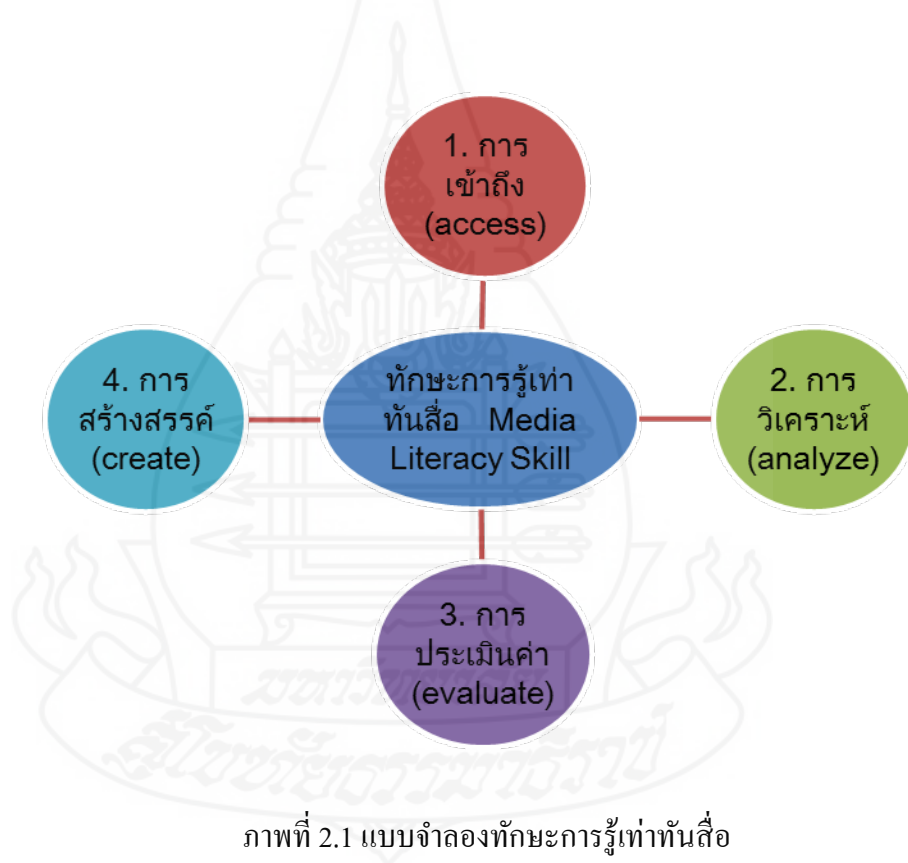
จากคำนิยามข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การรู้เท่าทันสื่อ คือ การที่บุคคลมีความสามารถในการอ่านสื่อ (Literate) อย่างเข้าใจ สามารถประเมินค่า ตีความนัยยะแฝงในสื่อและสามารถสรุปเป็นแนวคิดของตนเอง Potter (2004) เสนอหลักการเบื้องต้นของการรู้เท่าทันสื่อซึ่งสามารถสรุปใจความสำคัญ ได้ดังนี้

1. ทุกคนมีหน้าที่ในการเพิ่มพูนความรู้เท่าทันสื่อของตน (Responsibility axiom)
2. แนวคิดการรู้เท่าทันสื่อเกี่ยวข้องกับการให้ความสนใจถึงผลกระทบที่สื่อมวลชนมีต่อผู้รับสาร (Effect axiom)
3. แนวคิดการรู้เท่าทันสื่อเป็นเรื่องเฉพาะบุคคลของผู้รับสารในการตีความและสร้างความหมายสารในแบบฉบับของตน (Interpretation axiom)
4. แนวคิดการรู้เท่าทันสื่อให้ความสำคัญต่อการสร้างความหมายร่วม (Share meaning) ของสังคม ภายใต้ความแตกต่างของแต่ละบุคคล

5. แนวคิดการรู้เท่าทันสื่อเชื่อว่าความรู้ (Knowledge) ของผู้รับสาร ทั้งความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ตรงและความรู้จากสื่อมีส่วนในการเสริมสร้างอำนาจ (Power) ของผู้รับสารในฐานะผู้บริโภคข่าวสารมากขึ้น

1.1 แบบจำลองทักษะการรู้เท่าทันสื่อตามกรอบแนวคิดของ UNESCO

ภายใต้กรอบแนวคิด เรื่อง การส่งเสริมเสรีภาพในการแสดงออกและการสร้างเสริมสมรรถภาพในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและความรู้ อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมขององค์กร UNESCO การที่บุคคลจะทักษะการเรียนรู้ของตนเองเพื่อการจะเท่าทันสื่อได้นั้น ต้องมีทักษะที่เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ 4 องค์ประกอบ เรียงตามลำดับ คือ การเข้าถึง (Access) การวิเคราะห์ (Analyze) การประเมินค่า (Evaluate) และการสร้างสรรค์ (Create)

ภาพที่ 2.1 แบบจำลองทักษะการรู้เท่าทันสื่อ

ที่มา: พรทิพย์ เย็นจะบก (2552)

1.1.1 การเข้าถึง (Access) คือ การได้รับสื่อประเภทต่าง ๆ ได้อย่างเต็มที่และรวดเร็วสามารถรับรู้และเข้าใจเนื้อหาของสื่อประเภทต่าง ๆ ได้อย่างเต็มความสามารถมีการแสวงหาข่าวสารได้จากสื่อหลายประเภทและไม่ถูกจำกัดอยู่กับสื่อประเภทใดประเภทหนึ่งมากเกินไปความสามารถในการเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ พร้อมทั้งทำความเข้าใจความหมายอย่างมีประสิทธิภาพ โดย

- 1) อ่านเนื้อหาจากสื่ออื่น ๆ และทำความเข้าใจอย่างถ่องแท้
- 2) จดจำและเข้าใจความหมายของคำศัพท์ สัญลักษณ์ และเทคนิคที่ใช้ในการสื่อสาร
- 3) พัฒนากลยุทธ์ เพื่อหาดำแหน่งที่มาของข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ที่หลากหลาย
- 4) เลือกกรองข้อมูลประเภทต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

1.1.2 การวิเคราะห์ (Analyze) คือ การตีความเนื้อหาสื่อตามองค์ประกอบและรูปแบบที่สื่อแต่ละประเภทนำเสนอ ว่าสิ่งที่สื่อนำเสนอ นั้นส่งผลกระทบอะไรบ้างต่อสังคมการเมือง หรือเศรษฐกิจ โดยใช้พื้นฐานความรู้เดิมและประสบการณ์ในการคาดการณ์ถึงผลที่จะเกิดขึ้นที่อาจมาจากการวิเคราะห์ถึงวัตถุประสงค์ของการสื่อสาร การวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายของสื่อ (กลุ่มผู้เปิดรับสื่อ) จุดยืนของสื่อ บริบทต่าง ๆ ของสื่อที่ส่งผลกระทบต่อการนำเสนอของสื่อ โดยอาจใช้วิธีการของการวิเคราะห์เปรียบเทียบการแตกองค์ประกอบย่อยต่าง ๆ หรือการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเหตุและผลความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการตรวจสอบรูปแบบการใช้สื่อ โครงสร้างและลำดับการเรียงเนื้อหาสื่อ ซึ่งสามารถใช้แนวคิดจากศาสตร์ต่าง ๆ ได้แก่ ศิลปะ วรรณกรรม สังคม การเมือง และเศรษฐกิจ เพื่อทำความเข้าใจเนื้อหาบริบทที่ต้องการสื่อ ตัวอย่างเช่น

- 1) ใช้ความรู้และประสบการณ์เดิมเพื่อทำนายผลที่จะเกิด
- 2) ตีความเนื้อหา โดยใช้หลักการวิเคราะห์พื้นฐาน เช่น วิเคราะห์ “วัตถุประสงค์”
 - 3) “ผู้รับสาร” “ความคิดเห็น” “รูปแบบที่กำหนด” “ประเภทรายการ” “บุคลิก” “พล็อต” “แนวคิดรวม” “อารมณ์” “ภาพที่เห็น” และ “เนื้อหา”
 - 4) ใช้ยุทธวิธีซึ่งรวมถึงการเปรียบเทียบ/หาความแตกต่าง ข้อเท็จจริง/ความเห็น เหตุ/ผล การลำดับความสำคัญ/การเรียง
 - 5) ใช้ความรู้เกี่ยวกับบริบททางประวัติศาสตร์ การเมือง เศรษฐกิจ ซึ่งเป็นที่มาของการสร้างสรรค์และตีความหมาย

1.1.3 การประเมินค่า (Evaluate) เป็นผลมาจากการวิเคราะห์สื่อที่ผ่านมาทำให้สามารถที่จะประเมินค่าคุณภาพของเนื้อหาสารที่ถูกส่งออกมาได้ว่ามีคุณค่าต่อผู้รับมากน้อยเพียงใดสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อผู้รับในด้านใดได้บ้าง คุณค่าที่เกิดขึ้นเป็นคุณค่าที่เกิดขึ้นทางใจอารมณ์ ความรู้สึก หรือมีคุณค่าทางศีลธรรม จรรยาบรรณ สังคม วัฒนธรรม หรือประเพณีอย่างไรบ้าง สิ่งที่น่าสนใจนั้นมีประโยชน์ต่อการเรียนรู้ในศาสตร์ใดศาสตร์หนึ่งหรือไม่ อย่างไรก็ตามในขณะเดียวกันการประเมินค่าที่เกิดขึ้นอาจเป็นการประเมินคุณภาพของสื่อว่าการนำเสนอของสื่อนั้นมีกระบวนการผลิตที่มีคุณภาพหรือไม่เมื่อเปรียบเทียบกับสื่อประเภทเดียวกันความสามารถในการประเมินเนื้อหา โดยสร้างความเกี่ยวข้องของเนื้อหากับประสบการณ์ พร้อมเสนอความเห็นในแง่มุมของความหลากหลายคุณภาพและความเกี่ยวข้องกันกับเนื้อหาโดยใช้วิธีดังนี้

- 1) ชื่นชอบและเกิดความพึงพอใจในการตีความหมายสื่อ จากประเภทรายการและรูปแบบที่หลากหลาย
- 2) สนองตอบโดยการพิมพ์หรือพูดถึงความซับซ้อนที่หลากหลาย และเนื้อหาสื่อ
- 3) ประเมินคุณภาพของเนื้อหา จากเนื้อหาสื่อและรูปแบบ
- 4) ตัดสินใจให้คุณค่าของเนื้อหา โดยพิจารณาจากหลักจริยธรรม ศาสนา และหลักประชาธิปไตย

1.1.4 การสร้างสรรค์ (Create) การพัฒนาทักษะการสร้างสื่อในแบบฉบับของตนเองขึ้นมาเมื่อผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ สามารถวิเคราะห์ วิเคราะห์ ประเมินค่าสื่อได้อย่างถ่องแท้แล้วทุกคนจะต้องเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้ผลิตที่จะต้องวางแผน เขียนบท ค้นหาข้อมูลเนื้อหา มาประกอบตามเทคโนโลยีของสื่อหรือรูปแบบองค์ประกอบของสื่อแต่ละประเภท เพื่อที่จะสามารถสื่อให้ได้ตามวัตถุประสงค์การสื่อสารที่ตนได้วางไว้ การพัฒนาทักษะนี้จึงเป็นบทสรุปที่ทำให้กระบวนการรู้เท่าทันสื่อได้สมบูรณ์ที่สุด ความสามารถในการสร้างสรรค์ (หรือสื่อสาร) เนื้อหาโดยการเขียนบรรยายความคิด ใช้คำศัพท์ เสียง และ/หรือสร้างภาพให้มีประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ที่หลากหลาย และต้องสามารถใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีที่หลากหลายของการสื่อสารเพื่อสร้างสรรค์ ตัดต่อ และเผยแพร่เนื้อหาดังกล่าว

- 1) ใช้ประโยชน์จากขั้นตอนการระดมสมอง วางแผน เรียบเรียง และแก้ไข
- 2) ใช้ภาษาเขียนและภาษาพูดอย่างมีประสิทธิภาพที่สุดตามหลักของภาษาศาสตร์
- 3) สร้างสรรค์และเลือกภาพอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อบรรลุเป้าหมายต่าง ๆ ที่กำหนดไว้

4) ใช้เทคโนโลยีการสื่อสารในการวางโครงสร้างของเนื้อหา

นอกจากแนวคิดเรื่องทักษะการรู้เท่าทันสื่อข้างต้น Center for Media Literacy (2008) ได้ระบุในรายงาน Learning for the 21st Century ว่าทักษะที่จำเป็นในการรู้เท่าทันสื่อ คือ ทักษะในการเข้าถึง (Access skill) ทักษะการวิเคราะห์ (Analyze skill) ทักษะการประเมินเนื้อหาสาร (Evaluate skill) ทักษะการสร้างสรรค์ (Create skill) และมีองค์ประกอบที่เพิ่มเติม คือ ทักษะการมีส่วนร่วม (Participate skill) ซึ่งเป็นอีกทักษะหนึ่งที่ช่วยให้บุคคลสามารถในการแก้ปัญหาและปฏิสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ส่งผลให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่หลากหลายเป็นอีกทักษะหนึ่งที่ช่วยเสริมให้บุคคลสามารถพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อ

จากแนวคิดดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจึงนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยเพื่อศึกษาถึงการรู้เท่าทันสื่อสังคมเรื่องเพศของนักเรียนนักศึกษาสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ที่ประกอบด้วย ทักษะที่จำเป็นในการรู้เท่าทันสื่อ 4 ด้าน คือ ทักษะในการเข้าถึง (Access skill) ทักษะการวิเคราะห์ (Analyze skill) ทักษะการประเมินเนื้อหาสาร (Evaluate skill) ทักษะการสร้างสรรค์ (Create skill) โดยนำแนวคิดและทฤษฎีการรู้เท่าทันสื่อ มาใช้กับสื่อใหม่(New Media) คือ สื่อสังคม (Social media) ซึ่งกำลังเป็นที่นิยม และมีนักเรียนนักศึกษาของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์สามารถเข้าถึงสื่อเหล่านี้ได้อย่างง่ายดาย

2. แนวคิดเกี่ยวกับสื่อใหม่

แนวคิดเกี่ยวกับสื่อและสื่อใหม่ (New Media) รัฐพล พรหมมาศ กล่าวว่า รูปแบบการดำเนินชีวิตของคนในยุคสังคมสารสนเทศที่มีการใช้ชีวิตอยู่นอกบ้านมากขึ้นทำให้ ผู้ส่งสารมีการพัฒนาช่องทางสื่อและรูปแบบการนำเสนอ สารสนเทศผ่านสื่อเพื่อให้เข้าถึงผู้รับสารมากที่สุด โดยสื่อใหม่ หรือ New Media ก็ได้ถือกำเนิดและเติบโตขึ้นเป็นทางเลือกใหม่ทำให้ทั้งผู้รับและผู้ส่งสารเลือกใช้ สื่อใหม่นับเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ทันสมัยต่อระบบการสื่อสารผ่านสื่ออย่างเห็นได้ชัด

ในกลางยุคทศวรรษที่ 1980 คำว่า Multimedia หรือสื่อผสมยังถือว่าเป็นสิ่งใหม่ การนำเอาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์มาใช้ในการติดต่อสื่อสารถือว่าเป็นเรื่องที่ไกลตัวมาก โดยอาจเกิดขึ้นได้จริงในโลกอนาคตที่ไกลออกไปนับร้อยปี แต่ภายหลังจากการเจริญเติบโตอันรวดเร็วของเทคโนโลยี ทางด้านอิเล็กทรอนิกส์และเซมิคอนดักเตอร์ ทำให้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มีขนาดที่เล็กลง แต่ประสิทธิภาพในการทำงานกลับ สูงขึ้นทำให้โลกของเราเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สื่อใหม่เป็นสื่อรูปแบบใหม่ที่กำเนิดขึ้นในยุคสังคมสารสนเทศ หัวใจหลักของสื่อใหม่ คือ สื่อที่เป็นอุปกรณ์ทางดิจิทัล โดยผู้ส่งสารสามารถผลิตสารสนเทศในรูปแบบใด ๆ ก็ตาม

แล้วใช้เทคโนโลยีอันทันสมัยช่วยเหลือในการจัดเก็บหรือบันทึกและส่งกลับให้กับผู้รับสาร ในรูปแบบของดิจิทัล ตัวสารสนเทศที่ถูกส่งผ่านช่องทางสื่อใหม่นั้นจะมีลักษณะเด่น คือ คือมีความเสมือนจริง (Virtual Reality) สามารถกระตุ้นให้เกิดจินตนาการตามได้โดยง่าย เนื้อหาของสารสนเทศ มีความทันสมัยและมีรูปแบบที่ผสมผสานกันระหว่าง ภาพ เสียง ตัวอักษร (VonWodtke, 2000) ผู้รับสารสามารถส่งสารกลับสู่ผู้ส่งสารได้โดยทันที (Interactive) ซึ่งการสื่อสารบนโลกของ Social Network ปัจจุบันได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของการสื่อสารบนสังคมโลกไปแล้ว

กลุ่มเครือข่ายสังคม หมายถึง เว็บไซต์ที่ให้บริการสร้างสังคมเครือข่ายผ่านระบบ อินเทอร์เน็ต เช่น www.Facebook.com ส่วน <http://Twitter.com> เป็น micro blog site ซึ่งเป็น Social Media ชนิดหนึ่งโดยทั่วไปแล้วเครือข่ายทางสังคม อาจจำแนกได้ใน หลากหลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็น Online Service , Platform หรือรูปแบบของสื่อปฏิสัมพันธ์ต่าง ๆ ที่จัดทำขึ้นมาใช้ในการสื่อสาร และ แบ่งปันประสบการณ์ข้อมูลสารสนเทศระหว่างบุคคล ซึ่งกลุ่มเครือข่ายทางสังคมเหล่านี้จะเป็นพื้นที่ สำหรับการนำเสนอสิ่งที่เราต้องการแบ่งปันหรือต้องการที่จะสื่อสารถึงกันในโลกยุคสังคมออนไลน์ ไม่ว่าจะเป็น ทรรศนะ ความคิดเห็น ความรู้สึก กิจกรรม เหตุการณ์และความสนใจเฉพาะ เรื่องเหล่านี้ เป็นต้น

สื่อสังคม หมายถึง เครือข่ายสังคมสังคมเป็นรูปแบบ ของเว็บไซต์ ที่มีเครือข่าย ความสัมพันธ์เสมือนที่โยงใยให้บุคคลที่มีเรื่องที่สนใจเหมือนกันมาพูดคุยกัน สามารถเชื่อมโยงระหว่างบุคคลอีกบุคคลหนึ่งได้ เป็นการสร้างเครือข่ายสังคม สำหรับผู้ใช้งานในอินเทอร์เน็ต เขียนและอธิบายความสนใจ กิจกรรมที่ได้ทำและเชื่อมโยงกับความสนใจและกิจกรรมของผู้อื่น ในบริการเครือข่ายสังคมมักจะประกอบไปด้วย การแชท ส่งข้อความ ส่งอีเมลล์ วิดีโอ เพลง อัฟโฟลด์รูป บล็อก โดยแอปพลิเคชันที่ได้รับความนิยม ได้แก่ Facebook, Line, Twitter และ Instagram และยังสามารถเชื่อมโยงการสื่อสารภายในองค์กรและภายนอกองค์กรเข้าด้วยกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ต้องประสบปัญหาการบิดเบือนข้อความและยังรวดเร็ว (เอมิกา เหมมินทร์, 2556)

Thumbsup (2554) ได้อธิบายเกี่ยวกับ Social Media ว่าหมายถึงการใช้บริการ Web-based และเทคโนโลยีทางด้าน Mobile ในการเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสารไปสู่การปฏิสัมพันธ์ ได้ตอบกันมากขึ้น

Kaplan และ Haenlein ได้นิยาม Social Media ว่าหมายถึงกลุ่มของแอปพลิเคชันบน อินเทอร์เน็ตที่สร้างบนระบบความคิดอันเป็นรากฐานฐานของสังคมและทางเทคโนโลยีด้วย แนวความคิดของ Web 2.0 และเปิดให้คนแลกเปลี่ยนเนื้อหาที่เกิดจากผู้ใช้ (Thumbsup, 2554)

SEO (2554) ได้อธิบายเกี่ยวกับ Social Media ว่าหมายถึง สื่อในสังคมออนไลน์ที่ในปัจจุบันนิยมใช้งานกันมากและมีการใช้งานในรูปแบบการสื่อสารสองทาง (Interactive) ซึ่งผู้ใช้งาน

สามารถ เข้าถึง Social Media ประเภทต่าง ๆ ได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว โดยผู้ใช้งานสามารถเข้ามาแบ่งปันความรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ให้แก่กันได้อย่างอิสระและสามารถโต้ตอบแสดงความคิดเห็นกันได้อย่างทันทีทันใด

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี (2556) ได้นิยามเกี่ยวกับ Social Media ว่าเป็นรูปแบบของเว็บไซต์ ในการสร้างเครือข่ายสังคมสำหรับผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ต เขียนและอธิบายความสนใจ และกิจกรรมที่ได้ทำและเชื่อมโยงกับความสนใจและกิจกรรมของผู้อื่น ในบริการเครือข่ายสังคมมักจะประกอบไปด้วยการแชท การส่งข้อความ อีเมลล์ วิดีโอ เพลง อัปโหลดรูป

ธัญวัฒน์ กาบคำ (2553) ได้อธิบายเกี่ยวกับ Social Media ว่าหมายถึง สื่อสังคมออนไลน์ที่มีการตอบสนองทางสังคมได้หลายทิศทาง โดยผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตสามารถมีปฏิสัมพันธ์โต้ตอบกันได้

จึงสรุปได้ว่า Social Media เป็นสื่อสังคม ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ที่มีการทำกิจกรรมร่วมกันบนอินเทอร์เน็ต สามารถสื่อสารได้ 2 ทาง โดยผู้ใช้เป็นผู้สื่อสารเรื่องราว รูปภาพ และวิดีโอ เชื่อมโยงกับความสนใจ และกิจกรรมของผู้อื่น แบ่งปันให้ผู้อื่นที่อยู่ในเครือข่ายของตนเองได้รับรู้ ช่วยให้หาเพื่อนบนโลกอินเทอร์เน็ตได้ง่ายเป็นสถานที่พบปะสังสรรค์แบบออนไลน์อีกแห่งหนึ่งที่ผู้ใช้บริการสามารถที่สร้างประวัติส่วนตัวเพื่อแนะนำตนเอง และสร้างเครือข่ายส่วนบุคคลของตนเองเพื่อติดต่อกับผู้อื่น เช่น Facebook Line Instagram Twitter และ YouTube เป็นต้น

3. แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรม的开รับและใช้สื่อสังคม

3.1 ทฤษฎีการเปิดรับสื่อ (Media Exposure Theory)

การสื่อสารเป็นพื้นฐานของการติดต่อของกระบวนการสังคม ยิ่งสังคมมีความสลับซับซ้อนมาก และประกอบด้วยคนจำนวนมากขึ้นเท่าใดการ สื่อสารก็ยิ่งมีความสำคัญมากขึ้นเท่านั้น ทั้งนี้เพราะการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม และสังคมจะนำมาซึ่งความสลับซับซ้อน หรือความสับสนต่างๆ จนอาจก่อให้เกิดความไม่เข้าใจและไม่แน่ใจ แก่สมาชิกของสังคม ดังนั้น จึงต้องอาศัยการสื่อสารเป็นเครื่องมือเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว นอกจากนี้ ข่าวสารจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ใช้ประกอบการตัดสินใจในกิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ความต้องการข่าวสารจะเพิ่มมากขึ้นเมื่อบุคคลนั้น ต้องการข้อมูลในการตัดสินใจหรือไม่แน่ใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง นอกจากนั้นข่าวสารยังเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้เปิดรับมีความทันสมัย สามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ของโลกปัจจุบันได้ดียิ่งขึ้น

พฤติกรรม的开รับข่าวสาร หมายถึง การกระทำด้วยอิริยาบถต่าง ๆ ด้วยความบ่อยครั้ง ไม่ว่าจะเป็นทั้ง ฟัง พูด อ่าน จากการอ่านหนังสือพิมพ์ การดูโทรทัศน์ การฟังวิทยุ และการพูดคุยกับสื่อ บุคคล ผู้รับสารแต่ละคนต่างมีพฤติกรรม的开รับสื่อมวลชนตามแบบเฉพาะของตนซึ่งแตกต่างกันไปเกิดจากพื้นฐาน 4 ประการ (Merrill & Lowenstein, 1921) คือ

3.1.1 ความเหงา เมื่อบุคคลต้องอยู่อย่างโดดเดี่ยวไม่ได้ปฏิสัมพันธ์กับใครเลยทางเลือกแรกทีนึกถึง คือ สื่อออนไลน์ต่าง ๆ ที่ช่วยได้ และบางครั้งบางคนพอใจกับการอยู่กับสื่อออนไลน์มากกว่าอยู่กับ บุคคลเพราะสื่อออนไลน์ไม่มีส่วนในการสนทนาหรือ แรงกดดันทางสังคมให้แก่มันเอง

3.1.2 ความสอดคล้องสอดเห็น มนุษย์มีความสอดคล้องสอดเห็นในสิ่งต่าง ๆ อยู่แล้วตามธรรมชาติ ดังนั้นสื่อ จึงถือเอาจุดนี้เป็นหลักสำคัญให้ข่าวสาร โดยเริ่มเสนอจากสิ่งใกล้ตัวก่อนไปจนถึงสิ่งที่อยู่ห่างตัวออกไป

3.1.3 ประโยชน์ใช้สอยของตนเอง มนุษย์จะแสวงหาข่าวสารและใช้ข่าวสารเพื่อประโยชน์ของตนเอง เพื่อ หนุนความคิดของตนเองให้ได้มาเสริมบารมี การช่วยให้ตนเองสะดวกสบายหรือให้ความบันเทิงแก่ตน โดยจะใช้สื่อที่ความพยายามน้อยที่สุด (Least Effort) และได้ผลประโยชน์ตอบแทนที่ดีที่สุด (Promise of Reward)

3.1.4 สื่อแต่ละอย่างมีลักษณะเฉพาะมีส่วนทำให้ผู้รับข้อมูลแสวงหาและได้ประโยชน์ (โจเซฟ ที แคลปเปอร์) (Klapper, J.T., 1960) ได้กล่าวไว้ว่า กระบวนการเลือกรับข่าวสารหรือเปิดรับข่าวสารเปรียบเสมือนเครื่องกรองข่าวสารในการรับรู้ของมนุษย์ ซึ่งประกอบด้วยกลั่นกรอง 4 ขั้นตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1) การเลือกเปิดรับ (Selective Exposure) เป็นขั้นแรกในการเลือกช่องทางการสื่อสารบุคคล จะเลือกเปิดรับสื่อและข่าวสารจากแหล่งสารที่มีอยู่ด้วยกันหลายแหล่ง เช่น การเลือกซื้อหนังสือพิมพ์ ฉบับใดฉบับหนึ่ง เลือกเปิดวิทยุกระจายเสียงสถานีใดสถานีหนึ่งตามความสนใจและความต้องการ ของตน อีกทั้ง ทักษะและความชำนาญในการรับรู้ข่าวสารของคนเรานั้นก็ต่างกัน บางคนถนัดที่จะฟัง มากกว่าอ่าน ก็จะชอบฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์มากกว่า อ่านหนังสือ เป็นต้น

2) การเลือกให้ความสนใจ (Selective Attention) ผู้เปิดรับข่าวสารมีแนวโน้มที่จะเลือก สนใจข่าวจากแหล่งใดแหล่งหนึ่ง โดยมักเลือกตาม ความคิดเห็น ความสนใจของตนเองเพื่อสนับสนุน ทศนคติเดิมที่มีอยู่และหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่สอดคล้อง กับความรู้ ความเข้าใจ หรือทศนคติเดิมที่มีอยู่แล้ว เพื่อไม่ให้เกิดภาวะทางจิตใจที่ไม่สมดุลหรือมีความไม่สบายใจ ที่เรียกว่าความไม่สอดคล้องทางด้าน ความเข้าใจ (Cognitive Dissonance)

3) การเลือกรับรู้และตีความหมาย (Selective Perception and Interpretation) เมื่อบุคคลเปิดรับข้อมูลข่าวสารแล้ว ก็คาดว่าจะรับรู้ข่าวสารทั้งหมดตามเจตนารมณ์ของผู้ส่งสารเสมอไป เพราะคนเรามักเลือกรับรู้และตีความหมายสารแตกต่างกันไปตามความสนใจทัศนคติ ประสบการณ์ ความเชื่อ ความต้องการ ความ คาดหวัง แรงจูงใจ สภาวะทางร่างกาย หรือสภาวะทางอารมณ์และจิตใจ ฉะนั้นแต่ละคนอาจตีความเฉพาะข่าวสารที่สอดคล้องกับลักษณะส่วนบุคคลดังกล่าว นอกจากจะทำให้ข่าวสารบางส่วนถูกตัดทิ้งไป ยังมีการบิดเบือนข่าวสารให้มิดทิศทางเป็นที่น่าสนใจของแต่ละบุคคลด้วย

4) การเลือกจดจำ (Selective Retention) บุคคลจะเลือกจดจำข่าวสารในส่วนที่ตรงกับ ความ สนใจ ความต้องการ ทัศนคติ ฯลฯ ของตนเอง และ มักจะลืมหรือไม่นำไป ถ่ายทอดต่อในส่วนที่ตนเอง ไม่สนใจ ไม่เห็นด้วย หรือเรื่องที่ขัดแย้งกับความคิดของตนเอง ข่าวสารที่คนเราเลือกจดจำไว้ นั้น มักมีเนื้อหาที่จะช่วยส่งเสริมหรือสนับสนุน ความรู้สึกนึกคิด ทัศนคติ ค่านิยม หรือ ความเชื่อของแต่ละคนที่มีอยู่เดิมให้มีความมั่นคงชัดเจนยิ่งขึ้น และเปลี่ยนแปลงยากขึ้น เพื่อนำไปใช้เป็นประโยชน์ ในโอกาสต่อไปส่วนหนึ่งอาจนำไปใช้เมื่อเกิดความรู้สึกขัดแย้งและมีสิ่งที่ไม่สบายใจขึ้น

3.2 พฤติกรรมการใช้สื่อสังคม

จากการศึกษาความหมายพฤติกรรมข้างต้น มีหลายลักษณะ จึงมีการนิยามความหมายให้กับ ได้ดังนี้ เอมิกา เหมมินทร์ (2556, หน้า 5) ให้ความหมายว่า พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในเรื่องประสบการณ์ในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ใช้บ่อยที่สุด ช่องทางที่ใช้บ่อยที่สุด ความถี่ในการใช้ต่อวัน ช่วงเวลาที่ใช้ ระยะเวลาที่ใช้ต่อวัน ใช้เพื่อวัตถุประสงค์ใดมากที่สุด คุณสมบัติที่ชอบมากที่สุด และแหล่งหรือสื่อที่ทำให้สนใจใช้

กันตพล บรรทัดทอง (2557, หน้า 8) ให้ความหมายว่า พฤติกรรมการใช้ หมายถึง ลักษณะการใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ เช่น วัตถุประสงค์ในการใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ ช่องทางการใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ สถานที่ที่ใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ ความถี่ในการใช้ บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ ระยะเวลาในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์

เกรวินทร์ ละเอียดดินันท์ (2557, หน้า 6) ให้ความหมายว่า พฤติกรรมผู้บริโภคออนไลน์ (Online Consumer Behavior) หมายถึง การแสดงออกของแต่ละบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการ ใช้บริการระบบออนไลน์

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า พฤติกรรมการใช้สื่อสังคม หมายถึง กิจกรรมใด ๆ ก็ตามมีการตอบสนองหรือตอบโต้ที่สามารถสังเกตได้ในการใช้สื่อสังคม เช่น ความถี่ ช่วงเวลา ที่ใช้ ระยะเวลาที่ใช้ วัตถุประสงค์ในการในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์

4. แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการและความต้องการของวัยรุ่น

4.1 ความหมายของวัยรุ่น

ดูšek (Dusek, 1996) กล่าวว่า “Adolescence” มีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า “Adolescere” แปลว่าการเจริญเติบโตไปสู่วุฒิภาวะ (To Grow Up or To Grow To Maturity) หมายถึงวัยที่เชื่อมต่อระหว่างวัยเด็กกับวัยผู้ใหญ่ มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และการปรับตัวของบุคคลทางด้านสังคม องค์การอนามัยโลก (World Health Organization, 1999) ให้คำจำกัดความของวัยรุ่นไว้ 3 ลักษณะ คือ เป็นช่วงอายุที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย โดยมีการเจริญเติบโตในด้านส่วนสูง น้ำหนัก รวมถึงเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงของอวัยวะเพศในลักษณะที่พร้อมจะมีเพศสัมพันธ์ได้ เป็นระยะที่มีพัฒนาการด้านจิตใจจากเด็กไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ (Maturity) มีความสามารถในการคิดที่เป็นนามธรรมมากขึ้น และเป็นระยะที่มีพัฒนาการทางด้านสังคม โดยมีการเปลี่ยนแปลงจากสภาพ ที่ต้องพึ่งพาผู้อื่นในครอบครัวไปสู่ภาวะที่ต้องรับผิดชอบและพึ่งตนเอง (Independence)

สุชา จันทน์เอม (2542) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เป็นวัยย่างเข้าสู่ความเป็นผู้ใหญ่ โดยถือเอาจากความพร้อมทางด้านร่างกายหรือภาวะสูงสุดขีดของร่างกายเป็นเครื่องตัดสิน เป็นระยะที่ ร่างกายจะมีการเจริญเติบโตของระบบอวัยวะเพศ และสามารถทำงานได้เต็มที่

ศรีเรือน แก้วกังวาน (2549) กล่าวว่า วัยรุ่น หมายถึง วัยที่อยู่ในช่วงอายุ 15-18 ปี ซึ่งถือว่าเป็นช่วงวัยรุ่นที่แท้จริง เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่เต็มที่ เป็นช่วงเวลาที่เกิดการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ จิตใจ ค่านิยม อุดมคติ ฯลฯ เด็กกำลังเลียนแบบและทดลองบทบาทเพื่อที่จะเป็นผู้ใหญ่ในวัยต่าง ๆ ซึ่งเป็นรากฐานของความสนใจ ความมุ่งมั่นในชีวิต อาชีพ ลักษณะของเพื่อน คู่ครอง ฯลฯ

สรุปได้ว่า วัยรุ่น (Adolescence) หมายถึง ภาวะของบุคคล ซึ่งเป็นช่วงของความเจริญเติบโตจากวัยเด็กไปสู่วัยผู้ใหญ่ มีการเปลี่ยนแปลงหลาย ๆ ด้าน ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เริ่มมีความสนใจเกี่ยวกับเพศ และเข้าสู่วุฒิภาวะทางเพศ คือ สามารถมีเพศสัมพันธ์และให้กำเนิดบุตรได้ วัยรุ่นจึงเป็นกลุ่มที่มีพฤติกรรมเสี่ยงในหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร เนื่องจากเป็นวัยเจริญพันธุ์และธรรมชาติของวัยทำให้เกิด

ความต้องการในการมีเพศสัมพันธ์ ประกอบกับได้รับอิทธิพลจากเพื่อน คนรัก สื่อ สังคมและ
ต้องการต่อต้านขนบธรรมเนียมประเพณี

การวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 และ ระดับชั้น
ปวช.ปวส. ซึ่งเป็นวัยรุ่น และกำลังเผชิญปัญหาด้านต่าง ๆ ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงตามพัฒนาการ

4.2 พัฒนาการของวัยรุ่น

ทฤษฎีพัฒนาการทางจิตสังคม (Psychosocial Developmental Stage) ของอีริกสัน
(Erikson, 1994) ให้ความหมายช่วงวัยรุ่นว่า คือ อายุ 11-20 ปี เป็นวัยแห่งการพัฒนาเอกลักษณ์ และ
การสับสนบทบาท (Identity & Confusion) การย่างเข้าสู่วัยรุ่น และระยะเวลาของวัยรุ่นแตกต่างกัน
ไปตามลักษณะของเด็กเอง ได้แก่ กรรมพันธุ์ เศรษฐฐานะ สังคม และวัฒนธรรม การที่เด็กมีความ
แตกต่างกัน ทำให้เด็กแต่ละคนเข้าสู่วัยรุ่นไม่พร้อมกัน ดังนั้นจึงได้มีการแบ่งระยะของวัยรุ่น
แตกต่างกันออกไป ดังต่อไปนี้ องค์การอนามัยโลก (WHO, 2004) ได้แบ่งกลุ่มวัยรุ่นออกเป็น
3 ระยะ ดังนี้

4.2.1 วัยรุ่นตอนต้น (Early Adolescence) อายุระหว่าง 10-15 ปี มีการเปลี่ยนแปลง
ของ ร่างกาย ลักษณะพฤติกรรมทางเพศเจริญอย่างรวดเร็ว

4.2.2 วัยรุ่นตอนกลาง (Middle Adolescence) อายุระหว่าง 16-19 ปี เป็นระยะที่คือร้อน
โมโห ง่าย เพื่อนมีอิทธิพลสูง เริ่มสนใจเพศตรงข้าม การเปลี่ยนแปลงทางร่างกายเริ่มสมบูรณ์ขึ้น

4.2.3 วัยรุ่นตอนปลาย (Late Adolescence) มีอายุระหว่าง 20-24 ปี ช่วงนี้จะรู้จัก
บทบาททาง เพศตนเอง มีความอิสระในการดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ก่อนข้างยอมรับการ
ให้คำแนะนำ ได้ง่ายกว่าวัยต้น ๆ ให้ความสนใจกับคำแนะนำต่าง ๆ รวมทั้งเรื่องการป้องกันปัญหา
ทาง เพศสัมพันธ์ที่ไม่เหมาะสม สุชา จันทน์เอม (2542) แบ่งวัยรุ่นออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

1) ช่วงวัยแรกเริ่ม คือ อายุประมาณ 12-15 ปี คำว่าวัยแรกเริ่ม “Puberty”
มาจากภาษาละติน “Pubertal” ซึ่งแปลว่า การเติบโตเป็นหนุ่มสาว เป็นช่วงเปลี่ยนวัยของชีวิต
ทางด้านร่างกาย ลักษณะพฤติกรรมทางเพศเจริญสมบูรณ์และทาทาน้ำที่ได้ การเปลี่ยนแปลงทางกาย
ของวัยรุ่นเป็น สาเหตุให้มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านอื่น ๆ ตามมา เช่น ด้านอารมณ์ สัมพันธภาพ
กับผู้อื่น ค่านิยม เจตคติ ความนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง

2) วัยรุ่นตอนกลาง (Middle Adolescence) อายุระหว่าง 16-19 ปี เป็นระยะ
ที่คือร้อน โมโหง่าย เพื่อนมีอิทธิพลสูง เริ่มสนใจเพศตรงข้าม การเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย
เริ่มสมบูรณ์ขึ้น

3) วัยรุ่นตอนปลาย (Late Adolescence) มีอายุระหว่าง 20-24 ปี ช่วงนี้
จะรู้จักบทบาททางเพศตนเองมีความอิสระในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพก่อนข้างยอมรับ

การให้คำแนะนำได้ง่ายกว่าวัยต้น ๆ ให้ความสนใจกับคำแนะนำต่าง ๆ รวมทั้งเรื่องการป้องกันปัญหาทางเพศสัมพันธ์ที่ไม่เหมาะสม

วัยรุ่นอยู่ในระยะเปลี่ยนผ่านจากความเป็นเด็กไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ที่มีวุฒิภาวะซึ่งต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในหลาย ๆ ด้าน ทั้งการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย อารมณ์ และจิตสังคม สุริยเดว ทรีปาตี (2551) สามารถสรุปได้ ดังนี้

1) การเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย วัยนี้มีการเจริญเติบโตสูงใหญ่ได้รวดเร็ว โดยเฉพาะคอ แขน ขา มากกว่าลำตัวและการเจริญเติบโตหรือการขยายขนาดของร่างกายในแต่ละส่วนอาจเกิดขึ้นไม่พร้อมกันหรือไม่เป็น ตามลำดับขั้นตอนวัยรุ่นชายจะมีไขมันใต้ผิวหนังบางลงพร้อม ๆ กับมีกล้ามเนื้อเพิ่มมากขึ้นและ แข็งแรงขึ้น ซึ่งจะทำให้วัยรุ่นชายดูผอมลง โดยเฉพาะที่ขา น่อง และแขนสำหรับวัยรุ่นหญิงจะมีการสะสมไขมันใต้ผิวหนังเพิ่มขึ้นอีก โดยเฉพาะที่เต้านมและสะโพกประมาณร้อยละ 50 ของวัยรุ่นหญิงจะรู้สึกไม่พอใจในรูปลักษณ์ของตนและมักคิดว่าตัวเองอ้วนเกินไป โครงสร้างใบหน้าจะมีกระดูกของจมูกโตขึ้น ทำให้ดั้งจมูกเป็นสันขึ้น กระดูกขากรรไกรบน และขากรรไกรล่าง เติบโตเร็วมาก เช่นเดียวกับกล่องเสียง ลำคอและวัยรุ่นชายจะเติบโตเร็วกว่าวัยรุ่นหญิง เป็นเหตุให้วัยรุ่นชายเสียงแตก นอกจากนี้ฮอร์โมนเพศมีผลต่อการเจริญเติบโตของร่างกาย และอวัยวะเพศในวัยรุ่น อีกทั้งส่งผลต่อความรู้สึกทางอารมณ์และจิตใจ ปฏิบัติการการเรียนรู้ ฯลฯ วัยรุ่นจึงต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพร่างกายที่เปลี่ยนไป ต้องเข้าใจและควบคุมอารมณ์ความรู้สึกที่พลุ่งพล่านขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของระดับฮอร์โมนต่าง ๆ อีกด้วย การเปลี่ยนแปลงของอวัยวะเพศวัยรุ่นหญิงมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วในช่วงระยะ 1 ปี ก่อนที่จะมีประจำเดือน โดยเฉพาะการเจริญเติบโตของเต้านม ซึ่งเริ่มมีการขยายขนาดเมื่ออายุ ประมาณ 8-13 ปี ในช่วงอายุ 11-13 ปี วัยรุ่นหญิงส่วนใหญ่ (ร้อยละ 80) จะมีรูปร่างเป็นสาวเต็มตัวในขณะที่ผู้ชายยังคงเป็นเด็กชายตัวเล็ก ๆ ทำให้สับสนและกังวลกับสภาพร่างกายได้ การมีรอบเดือนครั้งแรกจะมีเมื่ออายุประมาณ 12-13 ปี และการที่มีประจำเดือนแสดงให้ เห็นว่ามดลูกและช่องคลอดได้เจริญเติบโตเต็มที่ การมีรอบเดือนครั้งแรก อาจทำให้รู้สึกพอใจและภูมิใจที่เป็นผู้หญิงเต็มตัว หรืออาจรู้สึกในทางลบ คือ หวันไหว หวาดหวั่น หรือตกใจได้เช่นกัน สำหรับวัยรุ่นชาย จะเริ่มมีการเจริญเติบโตของลูกอัณฑะเมื่อเข้าสู่ช่วงอายุ 10-13 ปี ครึ่งและใช้เวลา 2-4 ปี กว่าที่จะเติบโตและทำงานได้อย่างสมบูรณ์เมื่อเข้าสู่วัยรุ่นตอนกลาง (อายุ 14-16 ปี) ลูกอัณฑะเจริญเติบโตและทำงานได้เต็มที่ จึงสามารถพบภาวะฝิ่นเปียกได้ บางคนเข้าใจผิดคิดว่าฝิ่น เปียกเกิดจากการสำเร็จความใคร่ด้วยตนเอง หรือเป็นความผิดปกติร้ายแรง

2) การเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ สังคม ผลจากการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย ทำให้เกิดผลกระทบต่ออารมณ์และจิตใจได้ ทั้งความวิตกกังวล หงุดหงิด หงุดหงิด หงุดหงิด ไม่พอใจ ในรูปร่างที่เปลี่ยนไป วัยรุ่นจะมีความวิตกกังวลในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

(1) วิตกกังวลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของร่างกายของเด็กผู้ชาย จะกังวลเกี่ยวกับความแข็งแรงของร่างกาย ไม่มั่นใจในความเป็นชาย มักถูกล้อเลียน กลั่นแกล้งจากเพื่อน ๆ ที่รูปร่างใหญ่โตกว่าวัยรุ่นหญิงที่โตเร็วกว่าเพื่อนในวัยเดียวกัน (Early mature) มักจะรู้สึกอึดอัดและรู้สึกเคอะเขิน ประหม่าอายต่อสายตาและคำพูดของเพศตรงข้าม ในขณะที่สภาพอารมณ์จิตใจยังเป็นเด็ก

(2) วิตกกังวลเกี่ยวกับอารมณ์เพศที่สูงขึ้น จากการเปลี่ยนแปลงของระดับฮอร์โมนเพศ ส่งผลให้วัยรุ่นเกิดอารมณ์ทางเพศขึ้นมาได้บ่อย วัยรุ่นที่มีกิจกรรมเบี่ยงเบนความสนใจ ทำให้ควบคุมอารมณ์ได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะการเล่นกีฬากลางแจ้งเป็นประจำ และด้วยความที่มีความอยากรู้อยากเห็นเป็นทุน ประกอบกับระดับฮอร์โมนเพศที่สูงขึ้น จะทำให้วัยรุ่นเรียนรู้ที่จะหัดสำเร็จความใคร่ด้วยตนเอง อยากรู้อยากเห็นกิจกรรมทางเพศ

(3) วิตกกังวลกลัวการเป็นผู้ใหญ่ กลัวไม่เป็นที่ยอมรับจากคนรอบข้าง มักจะกลัวความรับผิดชอบ ซึ่งจะรู้สึกว่าเป็นภาระที่หนักหนาอยู่ยาก บางครั้งอยากจะเป็นเด็ก อยากรู้อยากเห็นสนุกสนาน ร่าเริง เบิกบาน

(4) วิตกกังวลในความงดงามของร่างกาย ในวัยนี้จะมีรู้สึกต้องการให้คนรอบข้างชื่นชมเกี่ยวกับรูปลักษณ์ภายนอกของตน สมเพศ สมวัย เป็นวิถีทางหนึ่งที่จะเข้าสู่สังคม และดึงดูดเพศตรงข้ามจึงเห็นวัยนี้พิถีพิถันในการเลือกเสื้อผ้า เครื่องประดับ การแต่งตัวเป็นพิเศษ การวางตัวให้ สมบทบาททางเพศ การวางตัวในสังคม และความสนใจในแต่ละเรื่องอาจอยู่ได้ไม่นาน

3) การเปลี่ยนแปลงทางจิตใจ วัยรุ่นมีจิตใจละเอียดอ่อน เปราะบางและง่ายต่อการถูกชักจูงซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย ฮอร์โมนเพศ เมื่อเข้าสู่วัยรุ่นมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจ ดังต่อไปนี้

(1) ความรักและความห่วงใย ความรู้สึกอยากที่จะถูกรักและยังอยากได้รับความเอาใจใส่ ห่วงใยจากบุคคลที่มีความสำคัญต่อเด็ก แต่มักมีข้อแม้ว่าจะต้องไม่ใช่การแสดงออกของพ่อ แม่ที่กำกับเขาราวกับเด็กเล็ก ๆ ไม่ต้องการความเจ้ากี้เจ้าการ ไม่ต้องการให้แสดงความห่วงใยอยู่ตลอดเวลา

(2) เป็นอิสระอยากทำอะไรได้ด้วยตัวของตัวเอง อยากทำในสิ่งที่ตัวเองคิดว่าดี อยากมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อยากทำตัวห่างจากพ่อแม่ ห่างจากคำสั่งการเจริญเติบโตในการ

ทำงานของ สมองทำให้มีความคิดอ่านเป็นของตัวเอง เริ่มมีความคิดแบบนามธรรม (Abstract thinking) การแยกจากพ่อแม่บางครั้งอาจทำให้รู้สึก “สูญเสีย” ในความรักความเอาใจใส่จากพ่อแม่ แต่ถ้าพวกเขาขอรับการดูแลหรือยอมทำตามคำสั่งก็จะขัดกับความต้องการที่จะเป็นเด็กโต เป็นอิสระของตนเองที่ต้องการพึ่งพาผู้อื่น

(3) ต้องการเป็นตัวของตัวเอง ความต้องการที่ได้รับการยอมรับในสิ่งที่มาจากตัวของ ตัวเขาทำให้พวกเขามั่นใจในตัวเอง พ่อแม่ต้องส่งเสริมให้วัยรุ่นได้ช่วยเหลือตัวเอง ให้มากที่สุด เท่าที่จะทำได้ตามวัย

(4) อยากรู้ อยากเห็น อยากลอง มีการลองผิดลองถูก และคอยสังเกตดูจากปฏิกิริยา ของคนรอบข้าง เพื่อตัดสินใจว่าสิ่งที่ทำนั้นดีเลวเป็นอย่างไร การสนับสนุนส่งเสริม ให้เด็กคงสภาพ การอยากรู้ อยากเห็น อยากลอง และได้มีโอกาสทดลองสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ ในขอบเขตที่เหมาะสม เพิ่มขึ้นตามวัย จะทำให้ก้าวเข้าสู่วัยรุ่นด้วยความภาคภูมิใจ พฤติกรรมอยากลอง มักจะมีสูงสุดในช่วงวัยรุ่นตอนกลาง เป็นเด็กก็ไม่ใช่ เป็นผู้ใหญ่ก็ไม่เชิง แนวความคิด และการยับยั้งตัวเองมีไม่ มากพอ

(5) ความถูกต้องยุติธรรม โดยเฉพาะเมื่อเข้าสู่วัยรุ่นตอนกลาง มักจะถือความยุติธรรม เป็นลักษณะหนึ่งของความเป็นผู้ใหญ่ วัยรุ่นจึงให้ความสำคัญอย่างจริงจัง กับความถูกต้องยุติธรรม ตามทัศนะของตนเป็นอย่างยิ่ง และอยากทำอะไรหลาย ๆ อย่างเพื่อเรียกร้องความยุติธรรม

(6) ความตื่นเต้น ทำท่าย ความต้องการหาประสบการณ์แปลก ๆ ใหม่ ๆ กลียดความ จำเจซ้ำซาก วัยรุ่นจะสร้างความตื่นเต้นทำท่ายกับการที่กระทำผิดต่อกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของบ้านเมือง และกฎของสังคม นั่นเป็นเพราะว่าเป็นความตื่นเต้น และรู้สึกว่าการทำท่าย

(7) ต้องการการยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของบ้าน ของกลุ่มเพื่อน ซึ่งเกิดจากการเลี้ยงดู ที่ยอมรับและมีความรักความผูกพันระหว่างพ่อแม่ลูก จากการฝึกฝนให้โอกาสวัยรุ่น ในการ ตัดสินใจลงมือกระทำหรือแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ และรับฟัง พยายามทำความเข้าใจตาม ถ้าเบี่ยงเบนก็ช่วยแก้ไข ถ้าถูกต้องก็ชมเชยและชื่นชม ซึ่งจะส่งผลให้วัยรุ่นอยากเป็นที่ยอมรับจาก เพื่อน จากครูและจากคนอื่น ๆ ต่อไป จึงเป็นเหตุผลูงใจกระทำความดีมากขึ้น ๆ ความต้องการของวัยรุ่น ความต้องการ คือ ความรู้สึกอยากได้ ซึ่งทำให้เกิดแรงผลักดัน แรงจูงใจ และก่อให้เกิด พฤติกรรมต่าง ๆ ที่พยายามให้บรรลุถึงความมุ่งหมายของความ ต้องการสามารถแบ่ง ความต้องการของวัยรุ่นออกได้เป็น สุชา จันทน์เอม (2544)

4) ความต้องการทางเพศ เด็กวัยรุ่นมักพยายามค้นคว้าที่จะคบหาเพื่อนต่างเพศ ซึ่งมักได้ รับการกีดกันจากผู้ใหญ่ เนื่องจากเกรงจะเกิดเรื่องเสียหยาและคำครหาฉาว

ซึ่งก่อให้เกิดความ กดดันทางธรรมชาติ เนื่องจากต่อมต่าง ๆ ภายในร่างกายกำลังทำงานเต็มที่ โดยเฉพาะต่อมเพศที่ผลิตฮอร์โมนออกมาเพื่อควบคุมการถึงวุฒิภาวะทางเพศ ทำให้วัยรุ่นพยายามหาทางออกเพื่อ ผ่อนคลายอารมณ์ไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่ง

5) ความต้องการได้รับอิสระวัยรุ่นจะพยายามแสวงหาความจริงและพยายามยืนหยัดอยู่ด้วย ถ้าแข็งของตนเอง พ่อแม่ควรรู้จักผ่อนปรน ปล่อยให้ลูกเป็นตัวของตัวเองบ้าง จะทำให้เด็กเกิด ความเชื่อมั่นในตนเอง การพยายามกีดกันเด็กให้ทำตามที่เราต้องการนั้นทำให้เด็กไม่กล้าที่จะ ตัดสินใจทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง

6) ความต้องการที่จะหาเลี้ยงตนเอง เด็กวัยรุ่นเริ่มมีความคิดที่จะหาเลี้ยงตนเองแทนที่ จะต้องอาศัยพ่อแม่ เพราะคิดว่าการหาเงินได้ด้วยตนเองทำให้เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจ การใช้จ่ายเงินใน การจับจ่ายสิ่งต่าง ๆ เป็นไปได้อย่างสบายใจโดยไม่ต้องเกรงใจใคร เพื่อเป็นเงินที่หามาได้ด้วย ตนเอง และอีกประการหนึ่งเป็นการพิสูจน์ให้ผู้ปกครองของตนเห็นว่าตนนั้นโตแล้ว ควรจะมีสิทธิ เสรีภาพมากขึ้น

7) ความต้องการที่จะได้รับความนับถือจากสังคม วัยรุ่นต้องการให้สังคมยอมรับนับถือว่าตนเป็นผู้ใหญ่แล้ว โดยพยายามทำตนให้เหมือนผู้ใหญ่ จึงเป็นที่พบเห็นอยู่เสมอว่า เด็กหนุ่มสาว บางคนพยายามดื่มเหล้าหรือสูบบุหรี่ เพื่ออวดความเป็นผู้ใหญ่ของตน ส่วนผู้หญิงมักพยายาม แต่งตัว แต่งหน้า ใส่รองเท้าส้นสูง ทาปาก เขียนคิ้ว

8) ความต้องการในปรัชญาชีวิตที่น่าพอใจ เด็กวัยรุ่นจะถามเรื่องราวที่ตนอยากรู้อย่างมี เหตุผล ถ้าได้รับคำตอบที่ไม่พึงพอใจก็จะพยายามซักถามจนกว่าจะได้คำตอบที่พอใจ โดยไม่ยอมเลิก ล้มความสงสัยง่าย ๆ ดังนั้นจึงต้องส่งเสริมเด็กวัยรุ่นให้สร้างปรัชญาชีวิตได้อย่างถูกต้องและ เหมาะสมกับสภาพของสังคม เพื่อช่วยให้เด็กรู้จักสร้างมาตรฐานของศีลธรรมให้แก่ตนเองได้

สรุปได้ว่า วัยรุ่นเป็น วัยหัวเลี้ยวหัวต่อระหว่างเด็กและวัยผู้ใหญ่ แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ วัยรุ่นตอนต้น วัยรุ่นตอนกลาง และวัยรุ่นตอนปลาย ซึ่งแต่ละช่วงวัย มีการเปลี่ยนแปลงที่ แตกต่างกัน

ในการศึกษาครั้งนี้ได้เลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนนักศึกษา ในวัยนี้จะมีการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกายอย่างรวดเร็ว มีการเจริญเติบโตทางเพศอย่างสมบูรณ์ทั้งในเพศหญิงและเพศชาย การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายดังกล่าวได้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์ บุคลิกภาพ สังคม และสติปัญญา มักจะหงุดหงิดง่าย อารมณ์เสียเนื่องจากความเครียด ความวิตกกังวลเกี่ยวกับรูปร่างของตนเอง น้ำหนักตัว และความขัดแย้งทางสังคม เมื่อวัยรุ่นเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางเพศและเกิดอารมณ์ทางเพศขึ้น ทำให้หาทางออกโดยการแอบเรียนรู้ด้วยวิธีผิด ๆ

และมีโอกาสถูกชักจูงให้ทดลองตอบสนองความต้องการทางเพศของตนที่เสี่ยงต่ออันตรายด้านสุขภาพได้ง่าย หากวัยรุ่นมีความเข้าใจเกี่ยวกับการเจริญเติบโตซึ่งเป็นไปตามธรรมชาติของวัยในแต่ละเพศก็จะเป็นผลดีในการปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงตามพัฒนาการดังกล่าวจะทำให้วัยรุ่นลดความวิตกกังวลดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ในทางตรงกันข้าม ถ้าหากวัยรุ่นต้องประสบกับปัญหาในการปรับตัวหลายด้านและไม่สามารถปรับตัวได้จะก่อให้เกิดพฤติกรรมเสี่ยงตามมา เช่น การมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน เกิดการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ นำไปสู่การทำแท้ง วัยรุ่นบางรายเกิดการติดเชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์หรือโรคเอดส์ ซึ่งเป็นอันตรายอย่างยิ่ง ดังนั้นในวัยนี้จึงต้องการความรักความอบอุ่น ความเข้าใจ หรือบุคคลที่สามารถรับรู้ปัญหาที่เกิดขึ้นพร้อมทั้งชี้แนะแนวทางแก้ปัญหาที่ถูกต้องได้

5. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับลักษณะทางประชากร

ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ (2542, หน้า 44-52) ได้กล่าวถึงแนวความคิดด้านประชากรนี้เป็นทฤษฎีที่ใช้หลักการของความเป็นเหตุเป็นผล กล่าวคือ พฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์เกิดขึ้นตามแรงบังคับจากภายนอกมากระตุ้นเป็นความเชื่อที่ว่าคนที่มีคุณสมบัติทางประชากรที่แตกต่างกันจะมีพฤติกรรมที่แตกต่างกันไปด้วย ซึ่งแนวความคิดนี้ตรงกับทฤษฎีกลุ่มสังคม (Social Categories Theory) ของ Defleur and Bell-Rokeach (1996) ที่อธิบายว่าพฤติกรรมของบุคคลเกี่ยวข้องกับลักษณะต่าง ๆ ของบุคคลหรือลักษณะทางประชากรซึ่งลักษณะเหล่านี้สามารถอธิบายเป็นกลุ่ม ๆ ได้คือ บุคคลที่มีพฤติกรรมคล้ายคลึงกันมักจะอยู่ในกลุ่มเดียวกัน ดังนั้น บุคคลที่อยู่ในลำดับชั้นทางสังคมเดียวกัน จะเลือกรับและตอบสนองเนื้อหาข่าวสารในแบบเดียวกัน และทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Differences Theory) ซึ่งทฤษฎีนี้ได้รับการพัฒนาจากแนวความคิดเรื่องสิ่งเร้าและการตอบสนอง (Stimulus-Response) หรือทฤษฎี เอส-อาร์ (S-R Theory) ในสมัยก่อนและได้นำมาประยุกต์ใช้อธิบายเกี่ยวกับการสื่อสารว่า ผู้รับสารที่มีคุณลักษณะที่ต่างกันจะมีความสนใจต่อข่าวสารที่ต่างกัน

ปรเม สตะเวทิน (2546) ได้อธิบายถึงคุณสมบัติเฉพาะของคน ซึ่งแตกต่างกันในแต่ละบุคคล คุณสมบัติเหล่านี้จะมีอิทธิพลต่อผู้รับสารในการทำการสื่อสาร อย่างไรก็ตามในการสื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ กันนั้นจำนวนผู้รับสารก็มีปริมาณแตกต่างกันด้วย การวิเคราะห์ผู้รับสารที่มีจำนวนน้อยคนนั้นมักไม่ค่อยมีปัญหาหรือมีปัญหาน้อยกว่าการวิเคราะห์ผู้รับสารที่มีจำนวนมาก เนื่องจากการวิเคราะห์คนที่มีความน้อยเราสามารถวิเคราะห์ผู้รับสารทุกคนได้แต่ในการวิเคราะห์

คนจำนวนมาก เราไม่สามารถวิเคราะห์ผู้รับสารแต่ละคนได้เพราะมีผู้รับสารจำนวนมากเกินไป นอกจากนั้นผู้ส่งสารยังไม่รู้จักผู้รับสารแต่ละคนด้วย ดังนั้นวิธีการที่ดีที่สุดในการวิเคราะห์ผู้รับสารที่ประกอบไปด้วยคนจำนวนมากก็คือการจำแนกผู้รับสารออกเป็นกลุ่ม ๆ ตามลักษณะประชากร (Demographic Characteristics) ได้แก่ อายุ เพศ สถานภาพทางสังคม และเศรษฐกิจ การศึกษา ศาสนา สถานภาพสมรส เป็นต้น ซึ่งคุณสมบัติเหล่านี้ล้วนแล้วแต่มีผลต่อการรับรู้การตีความ และการเข้าใจในการสื่อสารทั้งสิ้น (กิตติมา สุรสนธิ, 2541, หน้า 15-17)

1. เพศ (Sex) หญิงชายมีความแตกต่างกันทั้งในด้านสรีระความถนัด สภาวะทางจิตใจ อารมณ์จากงานวิจัยทางด้านจิตวิทยาทั้งหลายได้แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างอย่างมากในเรื่องความคิดคำนิยมและทัศนคติ ทั้งนี้เพราะวัฒนธรรมและสังคมได้กำหนดบทบาท และกิจกรรมของ คนสองเพศไว้แตกต่างกัน

2. อายุ (Age) อายุเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งต่อพฤติกรรมการสื่อสารของมนุษย์ เนื่องจากอายุจะเป็นตัวกำหนดหรือเป็นสิ่งที่บ่งบอกเกี่ยวกับความมีประสบการณ์ในเรื่องต่าง ๆ ของบุคคลดังคำกล่าวที่ว่าผู้ใหญ่อาบน้ำร้อนมาก่อน เกิดมาหลายฝน หรือเรียกคนที่มีประสบการณ์น้อยกว่าว่า เด็กเมื่อวานขึ้น เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นเครื่องบ่งชี้หรือแสดงความคิด ความเชื่อ ลักษณะการโต้ตอบต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นของบุคคล คนเราโดยทั่วไป เมื่ออายุเพิ่มขึ้นประสบการณ์สูงขึ้น ความฉลาดรอบคอบก็เพิ่มมากขึ้น วิธีคิดและสิ่งที่สนใจก็จะเปลี่ยนแปลงไปด้วย

3. การศึกษา (Education) การศึกษาหรือความรู้เป็นลักษณะอีกประการหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อ ผู้รับสารการที่คนได้รับการศึกษาที่ต่างกัน ในยุคสมัยที่ต่างกัน ในระบบการศึกษาที่แตกต่างกัน จึงย่อมมีความรู้ตึกนิกคิดอุดมการณ์และความต้องการที่แตกต่างกัน คนทั่ว ๆ ไปมักจะสนใจหรือยึดแนวความคิดในแนวสาขาของตนเป็นสำคัญและบุคคลมักมีลักษณะบางประการที่แสดงหรือบ่งชี้พื้นฐานการศึกษาหรือสาขาวิชาที่เรียนมา เนื่องจากสถาบันการศึกษาเป็นสถาบันที่อบรมกล่อมเกลาให้บุคคลมีบุคลิกภาพไปในทิศทางที่แตกต่างกันทางด้านครูผู้สอนก็มีอิทธิพลต่อความคิดของผู้เรียนโดยการสอดแทรกความรู้ตึกนิกคิดของตัวเองให้แก่ผู้เรียน ดังนั้น การศึกษาจึงเป็นตัวกำหนดในกระบวนการเลือกสรรของผู้รับ

4. สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ (Socio-Economic Status) อันได้แก่ เชื้อและชาติพันธุ์ ถิ่นฐาน ภูมิฐานะ พื้นฐานของครอบครัวอาชีพ รายได้และฐานะทางการเงิน ปัจจัยเหล่านี้มีอิทธิพลอย่างสำคัญต่อผู้รับ ซึ่งในการวิจัยทางด้านนิเทศศาสตร์ได้ ชี้ให้เห็นว่าสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจของผู้รับสาร มีอิทธิพลอย่างสำคัญต่อปฏิกิริยาของผู้รับสารที่มีต่อผู้ส่งสารและสาร

สถานะภาพทางสังคมและเศรษฐกิจทำให้คนมีวัฒนธรรมที่ต่างกัน มีประสบการณ์ที่ต่างกัน มีทัศนคติค่านิยม และเป้าหมายที่ต่างกัน

5. ศาสนา (Religion) การนับถือศาสนาเป็นลักษณะอีกประการหนึ่งของผู้รับสารที่มีอิทธิพลต่อตัวผู้รับสาร ทั้งทางด้านทัศนคติ ค่านิยม และพฤติกรรมโดยศาสนาได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับคนและกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตคนตลอดทั้งชีวิต Childs (n.d. อ้างถึงใน ประมะ สตะเวทิน, 2546, หน้า 7) ได้สรุปถึง อิทธิพลของศาสนาที่มีต่อบุคคลไว้ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านศีลธรรม คุณธรรม ความเชื่อทาง จรรยาของบุคคล ด้านการเมืองและด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยทางด้านประชากรนั้นยังมีลักษณะอื่น ๆ อีกซึ่งสามารถนำมาวิเคราะห์เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการสื่อสารได้โดยอยู่ภายใต้แนวความคิดที่ว่าถ้าบุคคลมีปัจจัยเหล่านั้นแตกต่างกัน ความคิดและการกระทำก็มีแนวโน้มที่จะแตกต่างกันไปด้วยซึ่งแนวความคิดนี้สามารถนำไปใช้อธิบายปัจจัยของประชากรด้านอื่น ๆ ได้

การศึกษาเรื่องการรู้เท่าทันสื่อสังคมเรื่องเพศของนักเรียนนักศึกษาสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ต้องอาศัยองค์ประกอบต่าง ๆ ทางลักษณะประชากรเป็นแนวทางในการศึกษาเนื่องจากปัจจัยแต่ละปัจจัยของบุคคลหนึ่งที่แตกต่างกันตามลักษณะทางประชากรถือเป็นพื้นฐานในพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมและการรู้เท่าทันสื่อสังคมเรื่องเพศที่แตกต่างกันได้

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จินตนา ต้นสุวรรณนนท์ (2551) ทำการวิจัยเรื่อง ผลการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลของการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการฝึกอบรม ระดับการรับรู้ความสามารถของตนในการใช้สื่อและครั้งของการวัดต่อการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษาในด้านการคิดวิจารณ์ญาณ ด้านการตระหนักถึงผลกระทบของสื่อและด้านการเลือกรับและใช้สื่ออย่างมีประสิทธิภาพ แต่พบว่ามีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครั้งของการวัดกับรูปแบบการฝึกอบรมต่อการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษา ซึ่งนักศึกษาที่ได้รับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อมีคะแนนเฉลี่ยการรู้เท่าทันสื่อสูงกว่านักศึกษาที่ไม่ได้รับการฝึกและรูปแบบที่ดีที่สุดในการพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษา คือ การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการคิด ความรู้สึก/จิตใจและพฤติกรรมร่วมกับการฝึกอบรมทำโครงการ

วิโรจน์ ศรีหิรัญ (2551) ศึกษาเรื่อง “ความรู้เท่าทันหนังสือพิมพ์ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร” พบว่า ความรู้เท่าทันหนังสือพิมพ์ของประชาชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางโดยประชาชนมีความรู้เท่าทันในลักษณะความเข้าใจเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์อยู่ในระดับ

ปานกลางและมีความรู้เท่าทันการวิเคราะห์สื่อหนังสือพิมพ์อยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้ ส่วนใหญ่มีความเข้าใจเกี่ยวกับ หนังสือพิมพ์มากที่สุดในด้านกำหนดเวลาการเผยแพร่ และน้อยที่สุดด้านประเภทของข่าว ส่วนการ วิเคราะห์สื่อหนังสือพิมพ์พบว่า วิเคราะห์ถูกต้องมากที่สุดในด้านการคัดเลือกข่าว และน้อยที่สุดในการตลาด ส่วนการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ ระดับ การศึกษามีผลต่อการรู้เท่าทันสื่อหนังสือพิมพ์ กล่าวคือ ประชาชนที่มีอายุ 20 – 29 ปี มีความรู้เท่าทันมากกว่าช่วงอายุอื่น ๆ และนักเรียนหรือนักศึกษามีความรู้เท่าทันมากกว่าอาชีพอื่น ๆ ขณะที่การเปิดรับมีผลต่อการรู้เท่าทันโดยประชาชนที่เปิดรับหนังสือพิมพ์ในระดับปานกลาง คือ 3 – 4 วัน ต่อสัปดาห์ จะมีความรู้เท่าทันมากกว่าการเปิดรับระดับอื่น ๆ ส่วนทักษะหนังสือพิมพ์มีผลต่อการรู้เท่าทันพบว่า ประชาชนที่มีประสบการณ์งานข่าวจะมีความรู้เท่าทันหนังสือพิมพ์มากกว่าประชาชนที่ไม่มีประสบการณ์ด้านนี้

บุบผา เมฆศรีทองคำ (2555, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่องมุมมองของนักศึกษา นิเทศศาสตร์ต่อการรู้เท่าทันสื่อโซเชียลมีเดีย โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่ได้จากการสัมภาษณ์ นักศึกษาคณะนิเทศศาสตร์ จำนวน 15 คน ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อสังเคราะห์มุมมองของนักศึกษานิเทศศาสตร์ต่อการรู้เท่าทันสื่อโซเชียลมีเดีย ผลการสังเคราะห์พบว่า การรู้เท่าทันสื่อโซเชียลมีเดียมีความสำคัญ เพราะทำให้ไม่ตกเป็นทาสหรือเครื่องมือของสื่อโซเชียลมีเดีย/ไม่ถูกรอบงำทางความคิด ส่วนแนวทางในการส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อโซเชียลมีเดียมี 3 แนวทาง คือ 1) ครอบครัวย โดยทำหน้าที่ให้ความรู้ความเข้าใจในการใช้สื่อโซเชียลมีเดียอย่างลึกซึ้ง/ให้คำแนะนำ หรือความรู้การใช้สื่อโซเชียลมีเดียอย่างใกล้ชิด 2) สถาบันการศึกษาโดยทำหน้าที่สอนแทรกเนื้อหา การรู้เท่าทันสื่อโซเชียลมีเดียเข้าไปในการเรียนการสอนหรือบทเรียน และ 3) สื่อมวลชน โดยทำหน้าที่รณรงค์การใช้สื่อโซเชียลมีเดียในทางที่ถูกต้องอย่างมีสติ

ขจรจิต บุญนาค (2555) ได้ทำวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของวัยรุ่นตอนต้นต่อการรู้เท่าทันสื่อ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับสื่อ ระดับการรู้เท่าทันสื่อของวัยรุ่นตอนต้นและความคิดเห็นของวัยรุ่นตอนต้นต่อการรู้เท่าทันสื่อ ผลการวิจัยพบว่า วัยรุ่นที่มีเพศ อายุ ลักษณะการ อยู่อาศัย ความบ่อยครั้งของการเปิดรับสื่อ และช่วงเวลาที่เปิดรับสื่อของวัยรุ่นตอนต้นที่ต่างกัน ทำให้มีความคิดเห็นต่อการรู้เท่าทันสื่อแตกต่างกัน ดังนั้น ในการจะส่งเสริมให้วัยรุ่นตอนต้น มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อ จึงควรพิจารณาถึงเพศ อายุ ลักษณะการอยู่อาศัย ความบ่อยครั้งของการเปิดรับสื่อ และช่วงเวลาที่เปิดรับสื่อ นอกจากนี้ผู้ที่อยู่อาศัยร่วมกับวัยรุ่นตอนต้นไม่ว่าจะเป็นพ่อ แม่ ญาติ มิตร สามารถช่วยส่งเสริมความคิดเห็นเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อให้กับวัยรุ่นตอนต้นได้ด้วย

อนงค์นาฏ รัศมีเวียงชัย (2555) ทำการวิจัยเรื่อง “การรู้เท่าทันสื่อโฆษณาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนชุมชนประชาธิปไตยวิทยาการ” โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ เพื่อศึกษาการเปิดรับสื่อ การรู้เท่าทันสื่อและปัจจัยที่มีผลต่อความรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาของโรงเรียนชุมชนประชาธิปไตยวิทยาการ จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัย พบว่า เพศแตกต่างกัน จะมีระดับการรู้เท่าทันสื่อวิทยุโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และอินเทอร์เน็ตไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่า เพศชายมีระดับการรู้เท่าทันสื่อวิทยุ โทรทัศน์ และอินเทอร์เน็ตมากกว่าเพศหญิง ขณะที่เพศหญิงมีระดับการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตมากกว่าเพศชาย ส่วนประเด็นที่เกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อนั้นพบว่า กลุ่มตัวอย่างโดยรวมมีระดับการรู้เท่าทันสื่ออยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาตามรายสื่อบพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตในระดับมากที่สุด รองลงมาคือสื่อวิทยุ และสื่อหนังสือพิมพ์ ตามลำดับ โดยในส่วนสื่ออินเทอร์เน็ต กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นสื่อที่มีเนื้อหาเป็นภัยและอันตราย รวมทั้งขาดความน่าเชื่อถือ ขณะที่ สื่อวิทยุ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ทราบว่า เป็นสื่อที่ทำงานเพื่อหวังผลกำไรจากโฆษณาเป็นหลัก ส่วนสื่อหนังสือพิมพ์ กลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจว่า บทความในหน้าหนังสือพิมพ์เป็นเนื้อหาที่ผลิตขึ้นจากความคิดเห็นของผู้เขียนส่วนใหญ่ ส่วนสื่อโทรทัศน์ กลุ่มตัวอย่างทราบว่า เป็นสื่อที่มีความน่าเชื่อถือมากกว่าสื่ออื่น ๆ เนื่องจากมีทั้งภาพและเสียง

อุติษา ครูทะเลเสน (2556) ทำการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เท่าทันสื่อของแกนนำเยาวชน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการรู้เท่าทันสื่อของแกนนำเยาวชนแบ่งออกเป็น 2 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยภายใน และ ปัจจัยส่งเสริมทั้งนี้ปัจจัยภายในที่มีผลต่อการรู้เท่าทันสื่อของแกนนำเยาวชนมี 3 ปัจจัย ได้แก่ 1) การคิดวิจารณ์ 2) ความตระหนักในอิทธิพลของสื่อ และ 3) การรู้เท่าทันตนเอง ส่วนปัจจัยส่งเสริมที่มีผลต่อการรู้เท่าทันสื่อของแกนนำเยาวชนพบว่า มี 4 ปัจจัย ได้แก่ 1) กลุ่มเพื่อนและกลุ่มครู 2) การเปิดรับสื่อสร้างสรรค์และการใช้สื่อและเทคโนโลยี สื่ออย่างสร้างสรรค์ 3) การอ่านและ 4) สุนทรียภาพ สำหรับองค์ประกอบกระบวนการเรียนรู้เท่าทันสื่อของแกนนำเยาวชน พบว่ามี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) กระบวนการทัศนการเรียนรู้ 2) ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ 3) การออกแบบกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย การเรียนรู้เชิงรุก กระบวนการกลุ่มและการวิเคราะห์ข้ออภิปรายแลกเปลี่ยนการมีส่วนร่วมการใช้สื่อที่เหมาะสม ในกิจกรรมการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เนื้อหาการเรียนรู้ที่หลากหลายและบูรณาการเข้ากับวิถีชีวิต บรรยากาศการเรียนรู้แวนอน 4) ความต่อเนื่องในกระบวนการเรียนรู้ แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เท่าทันสื่อของแกนนำเยาวชน จากผลการศึกษา พบว่ามี 4 แนวทาง ดังนี้ 1) แนวทางการฝึกคิดวิจารณ์ 2) แนวทางการสร้างภูมิคุ้มกันอิทธิพลของสื่อ 3) แนวทางการเรียนรู้จากกระบวนการผลิตสื่อ และ 4) แนวทางการรู้เท่าทันตนเอง

กวิสรา ทองดี (2557) ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาระดับการรู้เท่าทันสื่อ โดยใช้ชุดฝึกอบรมแบบผสมผสานความจริงเรื่องการรู้เท่าทันสื่อโฆษณาสำหรับเด็กและเยาวชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการรู้เท่าทันสื่อและสำรวจความต้องการชุดฝึกแบบผสมผสานความจริงเพื่อหาคุณภาพของสื่อชุดฝึกอบรมแบบผสมผสานความจริง เพื่อหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อสื่อชุดฝึกอบรมแบบผสมผสานความจริง ผลจากการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีค่าคะแนนและระดับการรู้เท่าทันสื่อส่วนใหญ่มีระดับการรู้เท่าทันสื่อในระดับที่ 1 รองลงมาคือ การรู้เท่าทันสื่อในระดับที่ 2 และมีความต้องการเรียนรู้จากสื่อชุดฝึกอบรมแบบผสมผสานความจริงในระดับมาก สำหรับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพบว่า คะแนนสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ส่วนความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมมีความพึงพอใจมากที่สุด สรุปได้ว่า การพัฒนาระดับความรู้เท่าทันสื่อ โดยใช้ชุดฝึกอบรมแบบผสมผสานความจริง เรื่องการรู้เท่าทันสื่อโฆษณา สำหรับเด็กและเยาวชนมีคุณภาพดีมาก สามารถนำไปใช้ได้จริง สำหรับแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนในกระบวนการเรียนรู้เท่าทันสื่อซึ่งมีที่มาจากกระบวนการจัดการเรียนการสอนรู้เท่าทันสื่อในประเทศต่าง ๆ และแนวคิดของนักวิชาการด้านสื่อและด้านการศึกษาของไทย แนวคิดเกี่ยวกับการนำสื่อในการเรียนการสอนไปใช้ และประโยชน์ที่ได้รับจะถูกนำไปประยุกต์ใช้ในการวางกรอบแนวคิดในงานศึกษา

นิพนธ์ คาราวุฒิมาประกรณ์ (2558) ทำการศึกษาวิจัยพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นที่เชื่อมโยงกับพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ “วัยรุ่นใช้สื่อออนไลน์อย่างไรในการหาคู่” พบความน่าเป็นห่วง คือ กลุ่มวัยรุ่นใช้สื่อสังคมออนไลน์ไม่ว่าจะเป็นเฟซบุ๊ก ไลน์ ในการหา “กิ๊ก” และคู่นอนโดยพฤติกรรมการมีแฟนและเพศสัมพันธ์แบ่งเป็นกลุ่ม 4 กลุ่ม คือ (1) มีแฟนทีละคนไม่มีกิ๊กหรือกลุ่มวัยรุ่นที่ใช้สื่อออนไลน์ในการพูดคุยกับเพื่อนทั่วไปเท่านั้น (2) มีแฟนและกิ๊กแต่จะมีเพศสัมพันธ์กับแฟนคนเดียว คือกลุ่มวัยรุ่นที่ใช้สื่อออนไลน์เป็นช่องทางในการคุยกับกิ๊กแต่ไม่คุยเพื่อจะมีเพศสัมพันธ์ด้วย และไม่ใช้สื่อออนไลน์ในการหาคู่ (3) มีแฟนและกิ๊กและมีเพศสัมพันธ์กับทุกคน และ (4) มีเพศสัมพันธ์กับใครก็ได้ไม่จำเป็นต้องแฟนหรือกิ๊ก สองกลุ่มหลังนี้คือกลุ่มที่ใช้สื่อออนไลน์ในการติดต่อกัน เพื่อนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ โดยวัยรุ่นชายจะใช้สื่อออนไลน์ในการหาคู่ชัดเจนกว่าวัยรุ่นหญิงอีกทั้งใช้เวลาพูดคุยทำความรู้จักไม่นานก่อนการมีเพศสัมพันธ์

ฐิยาพร กันตารณวัฒน์ (2558) ศึกษาวิจัยเรื่อง “การรู้เท่าทันเรื่องเพศของวัยรุ่นในบริบทสังคมไทย” พบว่า การรู้เท่าทันเรื่องเพศ หมายถึง การที่บุคคลรับรู้ เข้าใจตนเองและผู้อื่น เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย จิตใจและอารมณ์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติของช่วงวัย ยอมรับความหลากหลายของวิถีชีวิตทางเพศและสัมพันธ์ภาพทางเพศ เรียนรู้เรื่องเพศอย่างเหมาะสม เลือกรับรู้สื่อ ข้อมูล ข่าวสาร จากแหล่งต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องเพศอย่างมีวิจารณญาณ รวมถึงปฏิบัติตนอย่าง

ถูกต้อง ดูแลสุขภาพทางเพศ รู้จักป้องกันตนเองจากการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัย เห็นคุณค่าในตนเอง สามารถตัดสินใจอย่างมีสติ พร้อมรับผลดีของผลที่ตามมา รวมทั้งจัดการกับปัญหาและปรับตัวกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้ สำหรับคุณลักษณะของบุคคลที่มีการรู้เท่าทันเรื่องเพศในวัยรุ่น คือ ลักษณะของบุคคลที่แสดงออกเกี่ยวกับเรื่องเพศใน 4 ด้าน อันประกอบด้วย ด้านความรู้ ความเข้าใจ และความคิด ด้านการประยุกต์ใช้ความรู้ ด้านความสามารถในการเผชิญปัญหาและด้านความสามารถในการปรับตัวฟื้นคืน ส่วนแนวทางการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างการรู้เท่าทัน เรื่องเพศ จะเน้นการมีส่วนร่วมของวัยรุ่นเป็นหลัก โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กิจกรรมที่มุ่งเน้นพัฒนากระบวนการคิด และกิจกรรมที่มุ่งเน้นพัฒนาทักษะในการสร้างสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น

เอื้อจิต วิโรจน์ไตรรัตน์ (2540) ได้ศึกษา “เรื่องการเรียนรู้เท่าทันสื่อมีเดียลิตเตอร์เลซีของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย” ยืนยันคำกล่าวของ Potter ที่ว่าทุกคนมีความรู้เท่าทันสื่อในระดับหนึ่งแต่จะมีมากมีน้อยไม่เท่ากัน โดยได้แบ่งความรู้เท่าทันสื่อหรือมีเดียลิตเตอร์เลซีออกเป็น 4 ระดับตามระดับของความรู้ความคิด (Cognitive Level) คือ ระดับที่ 1 ความตระหนัก ระดับที่ 2 ความเข้าใจ (Comprehension) ระดับที่ 3 การวิเคราะห์ (Analyze) การตีความ (Interpret) และระดับที่ 4 การประเมิน (evaluation) การตัดสินใจ (judgment)

พนม คลีณาษา (2559) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การรู้เท่าทันสื่อดิจิทัลของนักเรียนมัธยมพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัลในเนื้อหาด้านเพศโดยรวม 4 ด้าน อยู่ในระดับสูงมาก เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นกับตอนปลาย พบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่านักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในด้านความสามารถในการเข้าถึง การทำความเข้าใจเนื้อหา ยกเว้นด้านการวิเคราะห์ ประเมินเนื้อหาและการมีปฏิสัมพันธ์อย่างปลอดภัยต่อเนื้อหาเท่านั้นที่คะแนนเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน

7. กรอบแนวคิดการวิจัย

การเรียนรู้เท่าทันสื่อสังคมเรื่องเพศของนักเรียนนักศึกษาสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
ครอบคลุมตัวแปร ดังต่อไปนี้

7.1 ตัวแปรต้น

7.1.1 ลักษณะทางประชากร

- 1) เพศ
- 2) อายุ

- 3) ระดับชั้นเรียน
- 4) ผลการเรียนรู้
- 5) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน (จากผู้ปกครองหรือการหารายได้ด้วยตนเอง)
- 6) ลักษณะการพักอาศัย
- 7) สถานภาพของครอบครัว

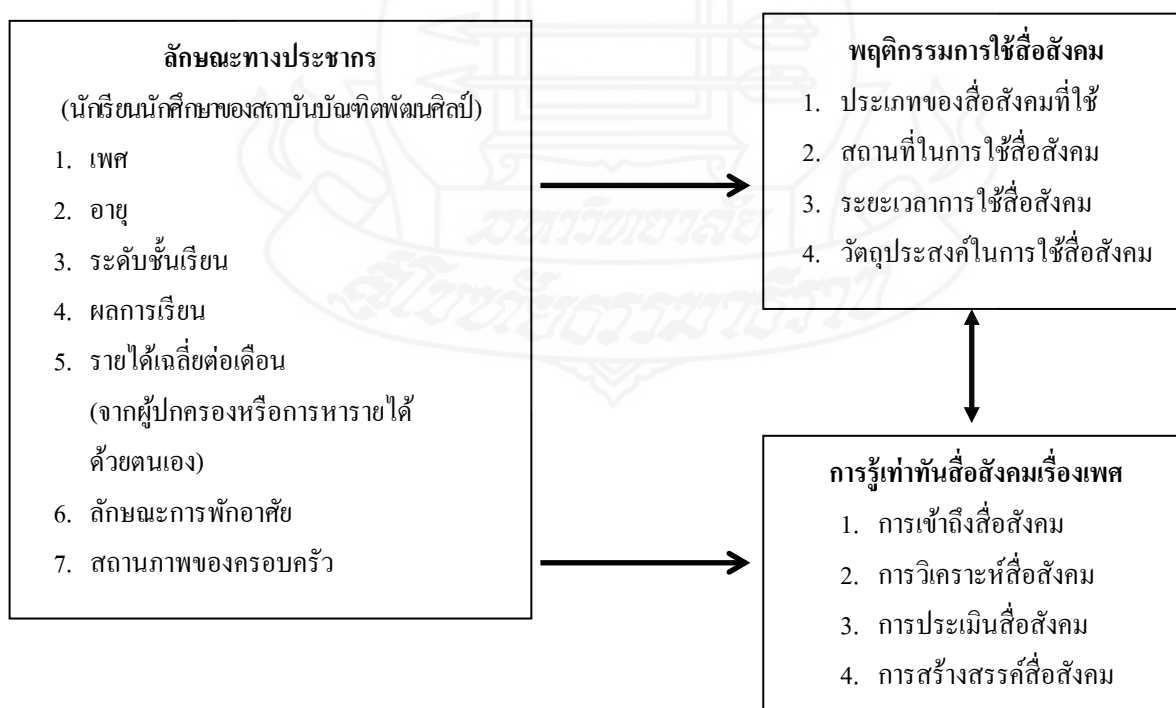
7.2 ตัวแปรตาม

7.2.1 การรู้เท่าทันสื่อสังคมเรื่องเพศของนักเรียนนักศึกษาสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

- 1) เข้าถึงสื่อสังคม
- 2) วิเคราะห์สื่อสังคม
- 3) การประเมินสื่อสังคม
- 4) การสร้างสรรค์สื่อสังคม

7.2.2 พฤติกรรมการใช้สื่อสังคม

- 1) ประเภทของสื่อสังคม
- 2) สถานที่ในการใช้สื่อสังคม
- 3) ระยะเวลาการใช้สื่อสังคม
- 4) วัตถุประสงค์ในการใช้สื่อสังคม

ภาพที่ 2.2 กรอบแนวคิดการวิจัย